

2. Банківська справа: навчальний посібник / за ред. Р.І. Тиркала. Тернопіль: Карт-бланш, 2001. 314 с.

3. Берлач А. І., Тараненко Ю. О. Банківське право України: Навч. посіб. для дистанційного навчання / За заг. ред. А. І. Берлача. К.: Університет "Україна", 2007. 303 с.

4. Самцова А.Н. Кредитные и расчетные правоотношения по советскому гражданскому праву. М., 1954. С. 57.

5. Белов В.А. Денежные обязательства. М.: АО «Центр ЮрИнфоР», 2001. С. 152.

6. Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Книга вторая: Договоры о передаче имущества. М: Статут, 2000. С.45, 46.

7. Шамраев А.В. Гражданско-правовой механизм безналичных денежных расчетов (Российский, зарубежный и международный опыт регулирования): Дис. ... канд. юрид наук. М., 1997. С. 6, 7, 26.

Богдан Колодій

ЕКОНОМІЧНА СУТЬ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ

Необоротні активи становлять основу будь-якого виробництва, адже займають значну питому вагу у вартості власного капіталу суб'єкта господарювання незалежно від їх статусу та рівня підпорядкування.

Формування необоротних активів, як відмічає О.О. Жарікова, пройшло довгий шлях еволюції разом із розвитком економічної науки. Послідовно, від простого до складного, від конкретного до абстрактного, виникає дане поняття [2, с. 37].

Барсукова М.О. необоротні активи розглядає як, майнові цінності, що купляються для тривалого використання у виробничій діяльності підприємства, характеризуються продуктивністю, здатністю приносити прибуток та можливістю контролю [1].

Заслуговує на увагу й пропозиція Л. Г. Словінської щодо необхідності перейменування необоротних активів у довгострокові активи [2, с. 93]. Під останніми науковець пропонує розуміти сукупність матеріальних й нематеріальних ресурсів, що належать суб'єкту господарювання, беруть участь у виробничому процесі, переносять свою вартість на новостворений продукт частинами та економічні вигоди від використання яких очікується отримувати протягом періоду, який становить більше одного року (або операційного циклу) [2, с. 93].

Таким чином бачимо, що обов'язковим елементом для необоротних

активів є одержання економічної вигоди від їх використання, а також тривалий строк корисного використання.

Слід також зазначити, що у бухгалтерському обліку у ХХ ст. П. Герстнером було виділене поняття «основний капітал», як суми пов'язаних статей активу, які після покриття всіх зобов'язань, мають за статутом залишитися для розподілу між акціонерами [3, с. 41].

У радянські часи вченим-економістом Р.Я. Вейцманом, як відмічає Я.В. Соколов, було запропоновано всі частини активу розбити на дві групи: «засоби у фазі виробництва» й «засоби у фазі обігу», та поділити його на групи: 1) основні засоби, 2) засоби в обігу, 3) засоби поза обігом (вивільнені кошти) [4, с. 234].

В бухгалтерському обліку частина засобів виробництва, або основний капітал це «необоротні активи» - термін, який виник у зв'язку з розвитком бухгалтерського обліку і є обліковою категорією — елементом балансу.

В іноземній економічній та обліковій практиці поняття «необоротні активи» позначають різними термінами, що впливає з особливостей перекладу з різних мов світу. Наприклад, англійською мовою необоротні активи можуть називатися non-current assets (необоротні активи), fixed assets (фіксовані активи), long-term assets (довгострокові активи) тощо. В Швейцарії необоротні активи відображають в активі балансу в розділі, що має назву «Основні засоби», в Естонії – як основне майно, у Великобританії, Німеччині та Єгипті – як основний капітал. У США основні засоби відображають за залишковою вартістю, а суму зносу і початкову вартість узагальнюють у примітках до річної фінансової звітності. В Польщі необоротні активи відображають у балансі як позаоборотні, які охоплюють матеріальні та нематеріальні позаоборотні активи. Матеріальні позаоборотні активи польських підприємств складаються з речового і фінансового довготермінового майна. Склад необоротних активів у Чехії передбачає: а) нематеріальні інвестиції; б) матеріальне інвестиційне майно; в) незавершені матеріальні та нематеріальні інвестиції; г) надані застави та матеріальне інвестиційне майно; д) фінансові інвестиції [5, с. 297]. Е.С. Хендриксен, М.Ф. Ван Бреда, Дж. Кеннінг, які є представниками американської школи бухгалтерського обліку визначають необоротні активи як обліковий об'єкт, що характеризується правовими й економічними характеристиками, містить в собі інформацію про минуле (що виникло в результаті проведених господарських операцій) [6, с. 129].

Із вище наведеного бачимо, що у зарубіжній практиці не використовується термін «необоротні активи», оскільки такими можна вважати активи, що не беруть участі у господарському обігу підприємства.

Інші підходи до трактування необоротних активів у законодавчо-

нормативних актах України наведено у таблиці 1:

Таблиця 1

Визначення поняття «необоротні активи» у законодавчо-нормативних актах України

Дефініція необоротних активів	Законодавчо-нормативний акт
Всі активи, які не є оборотними	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»
Матеріальні та нематеріальні ресурси, які закріплюються за підприємством на праві господарського відання чи праві оперативного управління і забезпечують провадження його основної діяльності та строк корисної експлуатації яких становить більше одного року або операційного циклу, якщо він більший, ніж рік	Положення про порядок віднесення майна до такого, що включається до складу цілісного майнового комплексу державного підприємства, затверджене наказом Фонду Державного майна України № 1954 від 28 грудня 2010 року (п. 3).
Основні засоби (необоротні матеріальні активи) та нематеріальні активи.	Інструкція з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України, затверджена Постановою Правління НБУ № 480 від 20 грудня 2005 року, зі змінами та доповненнями (п. 1.4).

Таким чином можна стверджувати, що за своєю суттю необоротні активи - немонетарні активи, що призначені приносити доходи не за рахунок їх реалізації, а за рахунок використання у процесі виробництва, обслуговуванні процесів постачання, виробництва, збуту, управління.

Список використаної літератури

1. Барсукова М.А. Внеоборотные активы организаций потребительской кооперации и анализ их использования: автореф. дис. на соискание наук, степени кандидата экономических наук: спец: 08.00. Новосибирск, 2004. 22 с.
2. Словінська Л.Г. Нарахування зносу – спосіб регулювання балансової оцінки довгострокових активів. *Фінанси України*. № 7. 2006. С. 92-100.
3. Жарікова О.О. Історичні аспекти формування облікової категорії «необоротні активи». *Вестник СевГТУ*. Севастополь: Изд-во СевНТУ, 2010. Вып. 109: Экономика и финансы. С. 37-42.
4. Соколов Я.В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней: учебн. пособие для вузов. М.: Аудит, ЮНИТИ, 1996. 638 с.
5. Бутинець Ф. Ф., Горецька Л. Л. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл. спеціальності 7.050106 «Облік і

аудит»]. – Житомир: ПП «Рута», 2002. 724 с.

6. Хендриксен Е.С., Ван Бреда М.Ф. Теория бухгалтерского учета; пер. с англ. под ред. проф. Я.В. Соколова. М. : Финансы и статистика, 1997. 576 с.

7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

Оксана Кучер

ОСНОВНІ ЗАСОБИ: МЕТОДИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ

Для оцінки фінансового стану та з метою забезпечення ефективного ведення виробничого процесу, виконання адміністративно-збутових функцій суб'єктів господарювання потрібне правдиве та достовірне відображення інформації в обліку та звітності. Основні засоби є матеріально-технічною базою підприємства, оскільки визначають обсяги виробництва і його виробничу потужність, впливають на конкурентоспроможність продукції та її відповідність ринковим умовам і попиту. Саме тому раціональна побудова методичних та організаційних засад в частині обліку основних засобів, як основного майна власників та інвесторів, відіграє значну роль для інформаційного забезпечення управління виробничо-господарськими процесами. За таких умов обліково-аналітичне забезпечення повинно базуватись на чинних законодавчо-методичних нормах та враховувати інформаційні потреби менеджерів в частині повноти і своєчасності відображення основних засобів у синтетичному і аналітичному обліку, а також в управлінській та фінансовій звітностях.

Розкриттям організаційних та методичних засад обліку основних засобів завжди було центральним питанням навколо якого завжди відбувалися дискусії як серед економістів, так і серед обліковців, зокрема в питаннях критеріїв визнання основних засобів як активу, складу первісної вартості, порядку нарахування амортизації основних засобів, технології оцінки на дату балансу, зменшення податкових різниць тощо. Даною тематикою в економічній науці і на сьогодні займаються ряд вчених-економістів, таких як Я. Д. Крупка [1; 6], З. В. Задорожний [6], Н. В. Починок [6], В. М. Панасюк [4; 5], І. В. Мельничук [2-5], Н. В. Мужевич [2-5] та ін. Аналіз зазначених літературних джерел в цій сфері підкреслює актуальність проблематики та наявність невирішених теоретико-практичних питань з обліку основних засобів.